

Kõrgem Kunstikool Pallas

Meediadisaini osakond

Lasteraamatu “Tammepuu Sõprade Lugu” küljendamine ja illustreerimine

Lõputöö

Saskia Tuberg

Juhendajad:
Katrín Leement & Jaanus Eensalu

Tartu
2026

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. LASTERAAMATU KUJUNDAMINE	5
1.1 Olulised punktid lasteraamatut kujundades	6
1.2 Fondid	6
1.3 Formaat ja lehekülgede arv	7
2. ILLUSTRERIMINE	8
2.1 Värvide olulisus lasteraamatutes.....	9
3. SIIMA ŠKOPI ILLUSTRATSIOONIDE ANALÜÜS	9
4. ANALÜÜS: LASTERAAMAT - “VARASTATUD PÄIKE”	12
4.1 Illustratsioonid	13
4.2 Tüpograafia	14
4.3 Kirjalik osa.....	14
5. PRAKTILINE OSA: LASTERAAMATU “TAMMEPUU SÕPRADE LUGU” KÜLJENDAMINE JA ILLUSTRERIMINE	15
5.1 Lasteraamatu loomise idee.....	16
5.2 Õige formaadi leidmine	16
5.3 Küljendamine.....	17
5.4 Illustratsioonide loomine	18
5.5 Erialane pool praktilises pooles	19
5.6 Trükiettevalmistus.....	19
5.7 Lõpptulemus	20
KOKKUVÕTE	20
SUMMARY	22
KASUTATUD KIRJANDUS	24
LISAD.....	26
Lisa 1: Inspiratsioon.....	27
Lisa 2: Esimesed kavandid illustratsioonidest	27
Lisa 3: Teksti asukoha määramine.....	28
Lisa 4: Illustratsioon koos tekstiga	29
Lisa 5: Kaanekujundus.....	31
Lisa 6: Font	32
Lisa 7: Raamatu pealkirja font.....	33

Lisa 8: Raamatu layout	34
------------------------------	----

SISSEJUHATUS

Otsustasin oma lõputöö teemaks valida lasteraamatu kujundamise, küljendamise ja illustreerimise, kasutades selleks kliendi, Ülle Adamsoni, oma kirjutatud muinasjuttu. Sellest loost on tema lasteaia lapsed ka juba näidendit teinud. Lasteraamatu tegemine on juba ammu üks ideedest olnud, mida olen tahtnud teostada. Tunnen, et läbi selle kogemuse saaksin paremini mõista seda, kuidas ja milliste põhimõtete järgi luuakse lasteraamatuid ning milliseid lähenemisi ka küljendamise poole peal kasutatakse.

Otsustasin analüüsida ühte varasemat lasteraamatut, mis on meediadisaini osakonnas lõputööks valminud. Valisin välja selleks ühe raamatu, mis mulle kõige rohkem huvi pakkus: Marija Lopatkina “Varastatud päike” raamatu ümber kujundamise ja illustreerimise. Oma kirjalikus osas analüüsin ma põhjalikult kõiki Marija poolt tehtud otsuseid oma raamatu valmimise teekonnal ning avaldan enda arvamust.

Kuna lasteraamat on mõeldud lastele, kes õpivad lugema, on hästi oluline, et raamatus oleks nii pildid kui ka tekst omavahel kooskõlas. Igal raamatu lehel on illustratsioon, mõnel suurem ja mõnel väiksem. Iga pildi juures on lisaks jutule kirjas ka väiksemas tekstis kirjeldus, mida pildil olev tegelane parasjagu teeb. Läbi selle on lapsel kergem aru saada, mis teatud illustratsiooni peal toimub. See on abiks, kui juhtub, et laps läbi jutu pildist koheselt aru ei saa.

Lõputöö kirjalikus osas uurin ma lasteraamatute kujundamise peamiseid põhiprintsiipe, millest tuleb lähtuda lasteraamatuid tehes. Lisaks sellele uurin ka seda, milliseid illustratsioonid peamiselt lastes huvi äratavad ning kuidas ka värvid raamatutes lapsi mõjutada võivad. Võtsin ette ka analüüsida Eesti legendaarse illustraatori ja plakatikunstniku Siima Škopi illustratsioone. Uurisin seda, mis tehnika ja meediumi abil ta oma illustratsioone valmis tegi ning mis emotsioone need tekitavad.

Praktilist osa alustasin algse idee kavandamisega ning lõpetasin trükiettevalmistusega ning lõpptulemuse kirjeldusega. Selgitan ka lasteraamatu formaadi valimise olulisust ning toon punktidenä ette illustratsioonide loomise protsessi. Kirjeldan ka seda, kuidas jõudsin sobiliku formaadini ning miks just selle valisin. Selleks käisin raamatupoodides kohapeal lasteraamatuid vaatamas, et näha, milliseid formaate peamiselt kasutatakse.

Märksõnad (4)

1. Raamatu kujundus
2. Lasteraamat
3. Illustratsioon
4. Pildiraamat

1. LASTERAAMATU KUJUNDAMINE

Küljendamine on tekstist, piltidest, joonistest, kujunduse elementidest ja muu sellise trükivormi valmistamiseks vajalike lehekülje suuruste osade – küljendite – koostamine. (VE, 2006)

Raamatu kujundamine ei tähenda pelgalt teksti lehekülgedele paigutamist – see tähendab maailma loomist, kuhu lugeja saab astuda. Kui see on hästi tehtud, võib see kujundada lugeja kogu kogemuse juba enne, kui ta on lugenud ühtegi sõna. (Nahas, 2024)

1.1 Olulised punktid lasteraamatut kujundades

Mis täpselt läheb lasteraamatu kujundamise alla? Lasteraamatu kujundamine tähendab seda, kuidas tekst ja illustratsioonid on igal leheküljel omavahel paigutatud.

Hästi läbimõeldud kujundus lasteraamatule garanteerib, et lugeja pilk liigub loomulikult ühelt leheküljelt teisele, tugevdades seeläbi tema sidet looga. Lasteraamatute kujundus võib äratada lapses uudishimu, ergutada kujutlusvõimet ning suurendada armastust lugemise vastu. Kui lapsed näevad elavaid pilte ja hoolikalt loodud küljendust, on neil kergem looga kaasa elada ning seeläbi ka arendada oma lugemisoskust. (Kasilag, 2025)

Raamatu kujundus mängib samal viisil rolli emotsionaalse kaasatuse tekitamisel. Värvipaleti, kujundite ja stiilide valik võib tuua esile konkreetseid tundeid ning luua loo üldise meeleolu. Näiteks võivad pastelsed kujunduselemendid luua lohutava keskkonna, samal ajal julged värvid võivad edasi anda hoopis põnevust või kiireloomulisust. (Kasilag, 2025) See emotsionaalne resonants aitab lastel läbi loo edastatud sõnumeid ja teemasid paremini meelde jätta ning luua isiklikul tasandil ette kujutades sidet loo kindlate olukordade ja ka tegelastega. Lisaks sellele julgustab see lapsi väljendama oma mõtteid ja tundeid loo kohta, soodustades vestlusi, mis parandavad nende arusaamist kirjandusest ja lugemisrõõmust. (Kasilag, 2025)

Kaunilt illustreeritud lasteraamat ei pruugi lugejaid köita, kui raamatu kujundus ja küljendus on halvasti teostatud. Samamoodi ei suuda ka parim lasteraamatu kujundus päästa raamatut, mille illustratsioonid on nõrgad või ei sobi looga kokku. Selleks, et lasteraamat päriselt silma paistaks, peavad nii kujundus kui ka illustratsioonid sujuvalt kokku sobima, et juhtida lapsi mööda lehekülgi ning viia nad täielikult loo sisse. (Kasilag, 2025)

1.2 Fondid

Lasteraamatutel peab olema vastav font, mis on lapse jaoks loetav ja huvi äratav. See on üks kõige olulisem osa lasteraamatu kujundamise juures. Lasteaia- ja eelkooli ealistel lastel trükitähed ning vanematel juba kirjatähed ning ka raamatu kaanel olev font peab olema piisavalt kutsuv ja arusaadav juba kaugelt vaadates. Keskmise ette nähtud fondi suurus alla 7-aastastel on 24 punkti, 7-8 aastastel 18 punkti, 8-9 aastastel 16 punkti ning sealt edasi juba 12-14 punkti. (McMahon, 2016)

Kui hakata valima värvi teksti jaoks, peaks see olema kas tume tekst heledal taustal või hele tumedal taustal. Liiga eredat värvi tekst võib lapsel lugemise keeruliseks teha ning tähelepanu mujale viia.

Ridade vahe – ehk kahe kõrvuti asetseva tekstirea alusjoonte vaheline ruum – peaks olema 4-6 punkti suurem kui teksti suurus. Kui teksti suurus on 20 punkti, oleks lasteraamatus ridade vahe 24-26 punkti. Tavaliselt saavad täiskasvanud hakkama 1-2 punktilise ridade vahega, kuid lastele võivad nii tihedalt asetsevad tähed tunduda liiga keeruline lugemiseks. (Bignell, 2025)

1.3 Formaati ja lehekülgede arv

Kui hakata lasteraamatu küljendamist planeerima, on oluline esmalt panna paika raamatu formaat, umbkaudne lehekülgede arv, esikaas ja tagakaas. Seejärel illustratsioonide ja teksti paigutus, loo sissejuhatus ning kogu loo kulgemise tempo. (Vitale, 2023) Tavaliselt on ühe pildiraamatu lehekülgede arv 32. Peaaegu kõik lasteraamatute autorite välja antud pildiraamatud on 32-leheküljelised, kuid on ka tehtud erandeid. Pildiraamatuid võib olla ka 24-, 40- ja 48-leheküljelisi, kuigi on hea mõte jääda traditsioonilise lehekülgede arvu juurde. (Vitale, 2023)

Kui on aeg hakata lasteraamatule õiget formaati otsima, tuleb silmas pidada seda, et raamatu formaat peab olema lapsele võimalikult mugav ja lai, et nii pildid kui ka tekst omavahel kooskõlas oleks. Esikohale peaksid siiski jääma illustratsioonid. Ideaalne formaat lasteraamatule peaks olema landscape formaadis, kuna landscape on parem raamatule, kus on esikohal illustratsioonid, mitte tekst. Portree formaati kasutatakse pigem teksti raamatutes, kus pilte väga ei esine. (Eensalu, 2026)

Autoritele, kes tunnevad, et nad vajavad oma loo jutustamiseks veidi rohkem ruumi, võib 40-leheküljeline raamat, millel on omaette lõpp, olla parem valik. Selline küljendus

võimaldab autoril lisada raamatu algusesse ja lõppu ühe või kaks lehekülge tiitellehti, pakkudes samal ajal 2-4 lisa lehekülge sisu jaoks. (Vitale, 2023)

2. ILLUUSTREERIMINE

Lapse jaoks algab lugu raamatu illustratsioonidest. See on see, mis neile raamatu juures esimese asjana silma jääb ja neis huvi äratav antud lugu uurima hakata.

Lastel jaoks on pildiraamatud esimene kogemus kunsti ja kirjandusega. See loob neid: rikkalikke maailmu ja loovust, mida lapsed instinktiivselt tõlgendavad ning millesse nad täielikult süvenevad. (Ahmad, 2026) Pildiraamatut kujundades on oluline, et illustratsioonid ei oleks teksti suhtes teisejärgulised – need on tekstiga võrdväärsed. Iga hea lasteraamatu puhul kehtib see, et ei tekst ega illustratsioon ei suudaks lugu üksinda ära rääkida. Nii illustratsioon kui ka pilt peavad üksteist täiendama, pakkudes kumbki ühte osa või detaili sellest loost, mida teisel ei ole. (Vitale, 2023)

Lapsi tõmbavad detailirohked illustratsioonid rohkem. Miks see nii on? Laps analüüsib illustratsiooni nagu täiskasvanud analüüsivad teksti. Mida rohkem detaile ja tegevust on ühes illustratsioonis, seda rohkem saab laps aimu, mis antud loos päriselt toimub. Nad otsivad vihjeid ja peidetud elemente ning tunnevad rõõmu nende väikeste detailide avastamisest. (Milak, 2026) Detailid nagu näiteks tegelase kehahoiak, liikumine ja tegevus, emotsioonide kujutamine ja kindlad objektid annavad väga palju juurde, et lugu lapse jaoks realistlikum tunduks.

Hea harjutus on analüüsida oma illustratsiooni ning küsida endalt ja ka teistelt: „Kas see toimib ka ilma tekstita? Kas kontekst on piisavalt selge? Kas tegelase kehakeel ja näoilmed väljendavad piisavalt emotsioone? Kas värvipalett loob õige meeleolu? Mida tegelase riietus tema iseloomu kohta ütleb?“ See ongi esimene mulje, mille vaataja saab. (Milak, 2026)

Lasteraamatutes on nelja tüüpi illustratsioone:

- esimene tüüp on „kasti kujutis“, mis tähendab, et pilt on täielikult piiratud sirgete servadega ning on koos taustaga.
- teist tüüpi illustratsiooni nimetatakse „vignettiks“ ehk illustratsiooniks, millel on hajuvad servad. Piirid on vabamad, mis annab pildile laialivalguva mulje.
- kolmandat tüüpi nimetatakse „spot“ ehk väiksemaks illustratsiooniks, mis paiknevad raamatu lehtedel üksikute kohtade peal ja annavad lihtsalt detaili juurde.

- lõpuks on “*bleed*” ehk ühe raamatulehe täissuuruses illustratsioonide stiilis pildid, mis ulatuvad lehe servani välja. Mõned *bleed*-illustratsioonid ulatuvad üle kahe raamatulehe. Selle kohta võib ka öelda “läbi kahe formaadi voolav jutustus”.

Kogu lasteraamatute illustratsioonide sisu kuulub stseenide kujunduse alla. Stseenide kujundus on visuaalne element, mis väljendab ka illustraatori emotsioone ning ka loo sisu ja süžeed. Stseenide kujundus peaks mitte ainult selgitama loo aega ja kohta, vaid ka looma siiraid emotsioone ja keskkonna atmosfääri. See näitab tegelaste eluhingust ja konkreetseid emotsioone loo arengu käigus. (Wewei, 2023)

2.1 Värvide olulisus lasteraamatutes

Värvidel on väga oluline roll laste maailma pildis. Lastel põhineb värvitaju peamiselt intuitsioonil ning nende arusaam asjadest põhinevad sageli teatud asjade värvidest, millega nad kokku puutuvad ning mida nad parasjagu vaatlevad. (Wewei, 2023) Lapsed on igasuguste visuaalide suhtes väga sensitiivsed ning lasteraamatutes kasutatud värvid võivad oluliselt mõjutada laste emotsionaalseid reaktsioone ja üldist huvi loo vastu.

Erksamad värvid on alati lastele atraktiivsemad olnud ja neid on lastel kergem omaks võtta, kui näiteks must-valgeid või liiga neutraalsete värvidega pilte või esemeid. Värvitooni, heleduse, soojuse ja puhtuse paika panemine lasteraamatutes võib luua erinevaid kunstilisi konseptsioone ning atmosfääre, pakkudes selle läbi lastele erinevaid psühholoogilisi tundeid ja visuaalseid muljeid. Enamasti kasutatakse laste pildiraamatute, nii kujunduse kui ka illustratsioonide loomisel kolme põhivärvi – punast, kollast ja sinist – põhitoonidega, et rahuldada laste emotsionaalseid vajadusi. Läbi selle pööratakse tähelepanu nii puhtusele kui ka heledusele ja kontrastile. (Wewei, 2023)

5-aastastel lastel tekib vajadus värvipaleti suurendamise järele ning illustratsioonides paistavad peamiselt silma looduslikud värvid, nagu oranž, roosa ja roheline. Pärast 6. eluaastat hakkavad lapsed hindama pildi autentsust ja detaile ning esteetiline värvivalik läheneb aina rohkem loodusega - näiteks punane päike, sinine taevast ja roheline muru, mida neil on kergem vastu võtta. (Wewei, 2023)

3. SIIMA ŠKOPI ILLUSTRATSIOONIDE ANALÜÜS

Enda lõputöös maalin ma kõik illustratsioonid käsitsi kasutades selleks akrüülvärve. Läbi selle tahan ma rõhutada traditsioonilise kunsti kasutamist lasteraamatutes, mis hakkab tänapäeval üha haruldasemaks jääma.

Sellele mõeldes tuli mõttesse analüüsida legendaarse Eesti illustraatori Siima Škopi teoseid. Siima Škop oli plakati- ja raamatukunstnik ning akvarellist, kes on illustreerinud ligi 50 lasteraamatut. Teda kutsutakse ka Eesti legendaarseks graafiliseks disaineriks. (Tartu Kunstimaja, 2016)

Kõige kuulsamate teoste hulka, mida ta on illustreerinud, kuuluvad Vladimir Majakovski „Kelleks saada“ (1952). Tuntust kogus ta H. C. Anderseni raamatuga „Pöial-Liisi“ (1956), mille maalilised, akvarelltehnikas teostatud soojad ja idüllilised pildid on siiani paljude lemmikud. Mitmetele põlvkondadele on meelde jäänud tema illustreeritud vendade Grimmide „Lumivalgeke“ (1958). (Eesti lastekirjanduse keskus, i.a)

Foto 1: Hans Christian Andersen “Pöial-Liisi”, Jacob Grimm, Wilhelm Grimm, Vennad Grimmid “Lumivalgeke” ja Vladimir Majakovski “Kelleks saada”

Fotod: (Raamat24, i.a ; Rahvaraamat, i.a ; Vanaraamat i.a)

Škop oli ise maininud, et illustreerimine on tema jaoks väga armas töö. Läbi oma illustratsioonide suutis Škop väga realistlikult tuua esile fantaasiat ja emotsiooni, hoides kinni ka jutustuse ajastust ning olustikust. Illustreerimist pakuti talle just seetõttu, et selles raamatus oli vaja joonistada palju rõivaid, mida keegi teine sellise asjatundlikkusega kujutada ei osanud. (Eesti lastekirjanduse keskus, i.a) Peale muinasjuttude tegi ta illustratsioone ka täiskasvanute raamatutele.

Võtsin siis ette osad Škopi illustratsioonid, et neid analüüsida. Illustratsioonid on väga muinasjutulikud ja detailsed, mis toovad hästi esile loos toimuva. Kõige enam jäid mulle silma raamatu "Pöial-Liisi" pildid. Tegelased ja värvid on omavahel harmoonias. Igal pildil on detailid ja liikumine väga hästi paigas, mis justkui äratab pildi ellu. Illustratsioonid on loodud täis piltidena ehk koos taustaga, peamiselt kasti kujulises formaadis.

Kasutatud on akvarelle ning kõikidel tegelastel ja objektidel on piirjooned, mis loob hea kontrasti. Škop on hästi toonud esile kõik valguse ja varju kohad ning ka tekstuurid.

Foto 2: Siima Škopi "Pöial-Liisi" illustratsioon Foto: (ERR, 2016)

Foto 3: Siima Škopi "Pöial-Liisi" illustratsioonid Foto: (Sirp, 2021; suleke.blogspot, 2011)

Detaile on Škopi illustratsioonidel täpselt nii palju, nagu olema peab. Piisavalt, et lapsel oleks huvitav pilti analüüsida ja samaaegselt ka täpselt parajalt, et pilt liiga kirjuks ei läheks. Kui illustratsioon kisub liiga kirjuks, on lapsel raske pilti analüüsida ning loo kontekst jääb arusaamatuks.

4. ANALÜÜS: LASTERAAMAT - “VARASTATUD PÄIKE”

Vaatasin läbi Pallase arhiivis varasemalt lõputööks tehtud lasteraamatud, et valida sealt välja analüüsimiseks see teos, mis kõige rohkem huvi pakkus. Otsustasin analüüsida Marija Lopatkina kujundatud ja illustreeritud teose nimega “Varastatud päike”. Marija soov oli luua täielikult illustreeritud lasteraamat, kus iga lehekülg või kaheküljeline leht on varustatud illustratsiooniga.

Esmalt alustas Marija Eesti lasteraamatute läbivaatamisega, näiteks tuntud Eesti muinaslugudega nagu Silvi Väljali “Jussikese Seitse Sõpra” ja samuti ka lasteajakirjad Hea Laps ja Täheke. Silvi Väljali illustratsioonide ümber tegemine tundus kohatu, kuna need tegelased on juba mitukümmend aastat oma stiililt kultuuri sisse juurdunud selliselt, nagu need on. Laste ajakirjades ilmunud lugude ümber illustreerimine oleks tähendanud autoriõigustega tegelemist, et saada luba teose ümber tegemiseks. (Lopatkina, 2025)

Pärast Eesti lasteraamatute läbivaatamist otsustas Marija valida midagi enda kultuuriruumist, millega ta üles kasvas ehk siis Vene lasteraamatud. Marija valis teoseks Kornei Tšukovski looming — lastekirjanduse klassika, mis sobib ideaalselt valitud vanuserühmale. Raamatu nimi on “Varastatud päike” ning Eestis on see teos ilmunud eraldi raamatuna vaid korra, 1935. aastal, kordustrukina 1947. aastal. Nendes väljaannetes olevad illustratsioonid vastavad oma ajastule ning vaevalt need suudaksid kõita tänapäeva eelkooliealisi lapsi. (Lopatkina, 2025)

4.1 Illustratsioonid

Hakkasin kohe analüüsima illustratsioonide ja teksti kooskõla vaadates, kas see läheb kokku eelkooliealiste laste spetsiifikaga. Lasteraamatutel peab olema kindel paigutus, tüpograafia ning ka illustratsiooni detailirohkus.

Illustratsioonid – need jäid mulle kõige esimesena silma, kui Marija teost analüüsima hakkasin. Illustratsioonid on detailirohked – tegelased ja neid ümbritsev on peenete detailidega täidetud. Tegelased on üsna realistlikult kujutatud, mis on hea. On avastatud, et lapsi tõmbavad rohkem detailsemad illustratsioonid kui lihtsamad ja lapsikumad. (Milak, 2026) Lastel on huvitavam, kui nad saavad illustratsioone analüüsida ning neid detaile märgata. Läbi selle saavad nad veel sügavamasse maailmasse sukelduda läbi teatud muinasjutu pildi. Tekstuuride

tegemiseks on kasutatud üsna peenikest pintsli ning värvid on üsna erksad. Päris palju on kasutatud sinist ja kollast.

Kaanepilt raamatul on pilkupüüdev. Käsitsi joonistatud pealkirja fondi tegemine on hästi välja tulnud ning tekst ja kaanepilt on selgelt omavahel kooskõlas.

Õiged värvid on samuti väga olulised iga lasteraamatu illustreerimise ja kujundamise juures. Värvid ei tohi olla sünged või hirmu tekitavad, kui tegu on lasteraamatuga. Palett võiks olla piisavalt “lapsemeelne”, et see eelkooliealise lapse tähelepanu tõmbaks – erk, pehme ja sõbralik. (Lopatkina, 2025) Nende stseenide põhipaletiks valis Marija sinised toonid: need võimaldavad edasi anda meeleolu muutust, jäädes samas rahulikuks ja mittepelutavaks. Tekstuuride tegemiseks on kasutatud üsna peenikest pintsli.

Illustratsioonide loomiseks on kasutatud Procreate arvuti programmi, iga illustratsiooni loomiseks kulus umbes 12 tundi puhast tööaega. Kõige aeganõudvamad olid stseenid, kus kasutas Marija samaaegselt kahte värvilahendust: sooje (rohelisi) ja külmi (siniseid) toone. Illustratsioonid, mis ei vajanud kahevärvilist töötlust, võtsid aega umbes 7–8 tundi. (Lopatkina, 2025) Kõik tegelased on joonistatud käsitsi rohke tekstuuri ja detailidega, et loomad näeksid pehmed ja realistlikud välja.

4.2 Tüpograafia

Raamatu tekstiplokke hakkas Marija välja mõtlema juba illustratsioonide tegemise käigus. Põhiteksti jaoks kasutati fonti *Bahnschrif*, kuid pealkiri joonistati lõpuks käsitsi, kuna ükski font ei vastanud ootustele. Loo tekst oli jagatud salmideks. Selle jaotuse peamisteks kriteeriumiteks olid esiteks jutustuse loogika ning teiseks teksti maht, mida saab ühele kaheleheküljelisele avatud lehele paigutada. Pärast mitmekordset teose läbilugemist jaotas Marija teksti tähenduslikeks gruppideks: igaüks neist sisaldab üht või mitut neljarealist stroofi ning vastab ühele raamatu leheküljele. (Lopatkina, 2025)

Kuigi tekst oli jagatud salmideks ning ruumi oli illustratsioonide tõttu vähe raamatu lehekülgedel, jäi teksti suurus siiski natuke pisikeseks. Põhiteksti suuruseks oli määratud 14. Eelkooli ealistel lastel peaks tekst natuke suurem olema, kuna selles vanuses õpivad lapsed siiski alles lugema. Samuti ei ole soovitatav nelja teksti kasti panna üksteise kõrvale, pigem võiksid kastid minna kõik järjest üksteise all. Nii on eelkooli ealisel lapsel kergem järke pidada.

4.3 Kirjalik osa

Marija kirjalik osa andis mulle kõik vajaliku, et saada aimu, millest ja kuidas ja mille abil ta oma raamatu valmis tegi. Kirjalik osa algas põhjaliku sissejuhatusega ning sellest edasi oli põhjalik uurimus laste raamatute kujundamisest.

Esimeses peatükis uurib Marija lasteraamatute kujundamist kui eraldi trükivaldkonda. Ta on toonud välja kõik olulised aspektid, mida tuleb järgida ühe lasteraamatu küljendamise juures. Igas peatükis on palju näiteid ning see annab palju juurde, sain täpselt aimu, millest jutt on parasjagu.

Praktilise osa tööetapid on kõik väga põhjalikult lahti seletatud alustades raamatu ideega ning lõpetas trükiettevalmistusega. Kokkuvõttes oli läbi võetud kogu tööprotsess ning lõppu lisade juurde on lisatud kõik vajalik materjal: kavandid, näidised, pintsli tüüp, värvikoodid, inspiratsioonitahvel, valitud font ja ka raamatu *layout*. Marija on oma lõputööga suurepäraselt hakkama saanud ning kirjaliku osa väga põhjalikult ära vormistanud.

5. PRAKTIINE OSA: LASTERAAMATU “TAMMEPUU SÕPRADE LUGU” KÜLJENDAMINE JA ILLUSTRERIMINE

Käesolev peatükk on pühendatud minu “Tammepuu sõprade lugu” raamatu küljendamise ja illustreerimise praktilisele poolele. Oma praktilises pooles võtan kokku inspiratsiooni allikad ja ideeni jõudmise, tööprotsessid ning ka lõpptulemuse. Tahan võimalikult detailselt kirjeldada, milline nägi välja raamatu loomise protsess.

5.1 Lasteraamatu loomise idee

Meie kooli poole pöördus klient, kes soovis enda kirjutatud raamatule kujundust. Raamatu nimi on “Tammepuu sõprade lugu” ning klient on selle looga isegi juba näidendeid läbi teinud koos lastega., lapsed olid selle loo väga südamliselt vastu võtnud. Kliendi südamesoov oligi see, et tema kirjutatud loost valmiks päris lasteraamat.

Olin valmis selle projekti enda peale võtma, kuna ma olin pikalt soovinud ise lasteraamatut kokku panna. Algselt olid kliendil enda poolt välja pakutud illustratsioonid, kuid need ei oleks kuidagi sobinud sellesse raamatusse, sest need ei olnud piisavalt detailsed. Otsustasin selle peale raamatu illustreerimise ka enda peale võtta.

Lasteraamat on mõeldud lasteaia ja eelkooliealistele lastele. Kui sihtrühma teada sain, hakkasin esmalt otsima inspiratsiooni. Tahtsin teha selgeks, milliseid raamatuid eelistavad lasteaia ja eelkooli ealised lapsed ning proovisin selle kõrvalt ka ise meenutada, millised lasteraamatud mind kõige enam lapseas tõmbasid.

Nagu ka juba varem oma kirjalikus töös mainisin, tõmbavad lapsi peamiselt detaili rohkete illustratsioonidega raamatud. (Milak, 2026) Hakkasin siis läbi vaatama mõningaid variante, mis mulle inspiratsiooni annaksid. Mõttesse tuli Sven Nordqvisti tuntud lasteraamat “Peterson ja Findus”. Hindasin ise lapsena väga seda lugu ning selle loo illustratsioonide detailirohkust. Sain seda kui oma lapse aja lemmikraamatut meenutades inspiratsiooni, kuidas hakata ise lähenema ehk siis: käsitsi maalitud ja emotsiooniga illustratsioonid.

5.2 Õige formaadi leidmine

Kui idee oli paigas, tuli valida välja üks kõige olulisem osa ehk siis raamatu formaat. Algselt hakkasin uurima, milliseid formaate kõige enam kasutatakse lasteraamatuid tehes. Käisin

raamatu poodides kohapeal lasteraamatuid lehitsemas ja mõõtnas. Formaate oli igasuguseid. Minu jaoks oli oluline, et oleks siiski sellised mõõdud, mida on lapsel kerge käes hoida ning kus paistaksid ka illustratsioonid hästi välja.

Poes raamatuid vaadates jäi silma Ilmar Tomuski raamat “Kohev ja Tibu” nii oma formaadi kui ka piltide poolest, kus oli kasutatud akvarell värve. Raamatu formaat oli **20,5cm x 22,5cm** ning see tundus lasteraamatu jaoks ideaalne. Formaati oli ruudu kujuga ning teksti ja piltide koostöö leidmine tundus kerge.

Olin juba selle formaadiga hakanud kavandama, kuid siis tõi juhendaja välja, et püstise ehk justkui plakati formaadiga raamat on pigem just nendele raamatutele, mis on mõeldud noortele ja täiskasvanutele. Ja mitte väikestele lastele.

Sain teada, et lastele sobivad nii lugemiseks kui ka piltide vaatamiseks pigem *landscape* formaadis raamatud nii et otsustasin oma raamatu formaati muuta. Uueks formaadiks sai **25,5cm x 15,5cm**. See tundus olevat ideaalne väikse lapse jaoks ning parem ka selleks, kui laps soovib kellegagi koos, näiteks oma ema või mõne teise pereliikmega, koos raamatut lugeda. *Landscape* on parem raamatule, kus on esikohal illustratsioonid, mitte tekst. Selle formaadi läbi on kergem teha ka üle kahe lehe voolavaid pilte.

5.3 Küljendamine

Alustades küljendamisega oli esmalt vaja sobilik font leida raamatu pealkirjale, mis sobiks väikestele lastele. Pealkirja fondiks tahtsin midagi mängulist ja lapselikku, mis läheks kokku selle muinasjutuga. Oli ka oluline, et kaanepildi font sobiks ka illustreeritud tammepuu taustale.

Leidsin selleks fondi *Chelsea Market*, kuid mind häiris selle fondi juures selle imepisike Õ-tähe kriips ning liiga teravad tipud M-tähtedel. Kartsin, et need teravad tipud muudavad selle fondi laste jaoks võib-olla natuke hirmsaks, nii et otsustasin seda fonti ise natuke parandada seda ümber vektoriseerides. Parandamise käigus muutsin M-tähe tipud ümaramaks ning ka Õ-tähe kriipsu natuke suuremaks. (Vt lisa 7)

Kui hakkasin põhiteksti jaoks fonti otsima, tahtsin ma leida midagi, mis läheks kokku minu illustratsioonide stiiliga ning ka muinasjutu endaga ehk siis font, mis poleks futuristliku stiiliga. Proovisin fonti *Minion Pro* ning see oli ideaalne. Futuristlikud ja teised kandilise või liiga ümara stiiliga fondid ei sobinud üldse minu illustratsioonide kõrvale, mille kohaselt otsustasingi oma fondiks valida *Minion Pro*.

Tekstikastid paigutasin kõik vasakpoolse joondusega. Vasak joondus on see, mida peamiselt kasutatakse raamatuid küljendades ning sellega on ka lastel kergem tekstil järege pidada.

5.4 Illustratsioonide loomine

Raamatu värvipalett mõjutab suuresti seda, kui palju see lapses huvi võib äratada. Kui formaat oli lõpuks paigas, sain alustada illustratsioonide kavandamisega. Teadsin, et pildid peavad olema rõõmsameelsed ja värvilised, sest täpselt nii ju väikestele lastele meeldibki.

Algselt tuli mõttesse teha kõik pildid digitaalselt, kuna see on tänapäeval üsna levinud viis igasuguste illustratsioonide tegemiseks. See tundus olevat kõige tõhusam viis. Hiljem jõudsin järelduseni, et soovin siiski kõik pildid maalida käsitsi, kasutades akrüülvärve. Käsitsi maalitud piltide läbi soovin edasi anda seda, et me tooks tagasi raamatute illustreerimise läbi traditsioonilise kunsti.

Kui kavandid olid valmis saanud, sain hakata alusmaale tegema. Alustasin taustast ning lõpetasin karakteritega. Tihti juhtus, et pidin osad tegelased või objektid üle maalima ning otsast alustama. Õnneks akrüülvärv katab hästi ja probleeme sassi läinud kohtade katmisega ei tekkinud.

Illustratsioonide protsess jagunes selliseks:

1. Visandamine: algselt mõtlesin läbi kõik stseenid ning paigutasin teksti ära. Kui need olid paigas, sain hakata pilte kavandama. Kavandid tegin kõik paberile hariliku pliiatsiga, olin endale ette joonistanud täpse raamatu suuruse. Selle läbi vaatasin, kuidas võiks nii tekst kui ka illustratsioon paikneda nii, et need oleks omavahel kooskõlas.
2. Piltide värvimine: illustratsioone hakkasin maalima käsitsi, kasutades selleks akrüülvärve. Kliendi soov oli, et pildid oleks armsad ja värvilised, seega sain värvidega olla vaba. Konkreetset värvipaletti polnud ette antud. Pildid tahtsin maalida pigem detailsetena, et lastel oleks huvitav pilte vaadelda. Pildid maalisin kõik akvarelli paberile peale. Kasutasin selleks peamiselt peenikese otsaga pintsleid, kuid tausta ja maapinna tegemiseks ka natuke suuremaid ja laiema otsaga pintsleid.

3. Lõpp-viimistlus: kui pildid olid kõik üle maalitud, jäi lõplikuks viimistluseks 0.3 punktisuuruse tindipliiatsiga lisada piltidele piirjooned. Koos piirjoontega tulid nii piltide detailid kui ka kontrast rohkem esile, mis teeb piltide vaatlemise väikeste lastele kergemaks. Piltide tagapool olevatele objektidele tegin paksema piirjoone, et pilt liiga kirjuks ei läheks detailidest. Kui kõik pildid olid lõpuks valmis, jäi veel üle need sisse skaneerida ning programmis Adobe Photoshop pildid välja lõigata ja vajadusel natuke töödelda.

5.5 Erialane pool praktilises pooles

Erialases pooles näitan ma ette pildi ja teksti kooskõla, mis oli praktilises pooles üks kõige olulisem osa. Kui olin kavandid valmis saanud, tuli iga kavandiga mul enne maalima hakkamist esmalt paika panna tekstikasti asukoht.

Algselt olin proovinud ilma joonteta teksti paika panna, kuid selliselt ei jäänud tekst kõikidel lehtedel võrdne. Lisaks sellele oli illustratsiooni ja teksti tervikut palju parem paika panna ette joonistatud joonte abil.

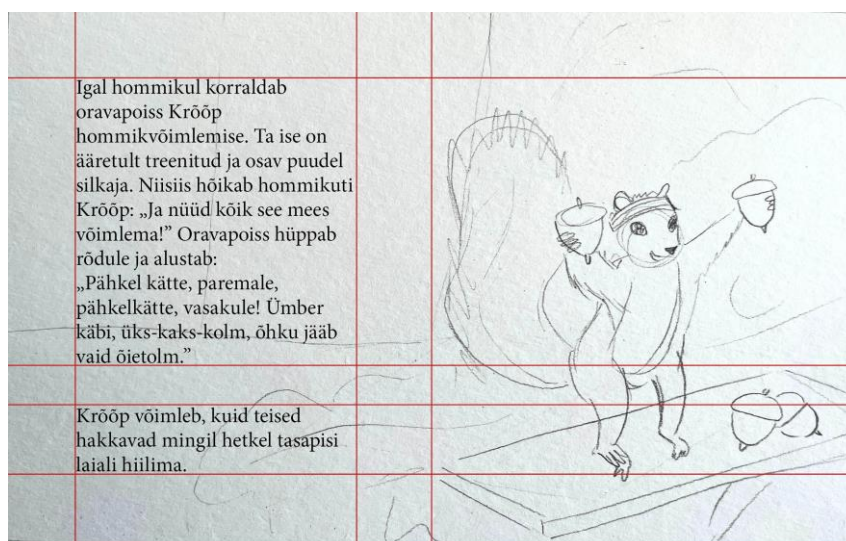

Foto 4: Teksti asukoha paika panemine joonte abil

Pildi autor: Saskia Tuberg

Kui tekst oli paigas, sai hakata pilti maalima ning selliselt kõik leheküljed valmis saidki. Mõne illustratsiooniga oli keerulisem, (Vt lisa 3) kuid lõpuks oli kõigile võimalik kindel asukoht leida ja pildid valmis teha. Ilma selleta poleks ma saanud teksti korralikult paika panna ja küljendama hakata.

5.6 Trükiettevalmistus

Kui pildid olid kõik raamatusse paigutatud ja küljendamine üle kontrollitud, sain hakata lõpuks trükiettevalmistusega tegelema.

Raamat tuleb pehmeaaneline. Kõvakaaneline oleks olnud laste jaoks ideaalne ja piisavalt tugev, kuid klient otsustas oma eelarve kohaselt siiski pehmeaaneliste raamatute kasuks. Paberi tüüpi valides otsustasin kaetud ehk matt paberi kasuks. Teine variant oleks olnud *gloss* ehk katmata paber, mille selle üheks miinuseks on see, et see kipub läikima. Läikiv paber võib valguse peegeldamisega lastel lugemise keeruliseks teha. Selle pärast valisingi matt paberi, kuna see mitte ainult ei läigi ja ei ole katsudes pehmem, vaid selle läbi säilivad piltide originaalvärvid.

Raamat läheb trükki Tartus Paar OÜ trükikotta. Kasutasin kaetud paberi jaoks värviprofiili coated FOGRA39 ehk siis kaetud CMYK trükiprofiili. Arvestasin, et ma pilte liiga tumedaks ei töötleks, kuna trükkides tulevad pildid natuke tumedamad kui need muidu on. Trükifailile oli lisatud ka *bleed* 3mm.

5.7 Lõpptulemus

Lõpptulemuseks on pehmeaaneline pildiraamat lasteaia ja eelkooli ealistele lastele, kes alles lugema õpivad. Raamatute tiraažiks on 100. Suurem osa neist lähevad Tartu Rõõmumaa lasteaia lastele kingituseks, kus ka minu klient lasteaia kasvatajana töötab. Loodan siiralt, et see raamat on kutsuv ja pilku püüdev kõigile lastele, kes sellega kokku puutuvad.

KOKKUVÕTE

Lasteraamatu tegemine lõputööks on siiani olnud üks kõige keerulisemaid ja ajamahukamaid projekte, mille olen kunagi ette võtnud. Meie kooli poole pöördus klient, kes soovis enda kirjutatud raamatule kujundust. Sain võimaluse nii küljendada kui ka illustreerida Ülle Adamsoni kirjutatud raamatu. Lasteraamatu nimi on “Tammepuu sõprade lugu”, mille põhjal on klient ka näidendeid läbi mänginud koos lastega, kes olid selle loo väga südamliselt vastu võtnud. Kliendi südamesoov oligi, et enda kirjutatud loost valmiks päris lasteraamat.

Kogu projekti käigus sain uurida olulisi etappe, kuidas kujundada ja illustreerida lasteraamatut. Terve raamatu valmimise protsess lõppes trükiettevalmistusega. Alguses ei osanud arvestada projekti mahu ja keerukusega, kuid projekti käigus sain aru, et lasteraamatut kujundades peab jälgima väga paljusid printsiipe.

Raamatu sihtrühmaks on lasteaia- ja eelkooliealised lapsed, kellele on väga olulised ka kaasahaaravad illustratsioonid. Kliendi soov oli, et pildid oleksid värvilised ja armsad. Pildid valmisid kõik käsitsi, milleks kasutasin akrüülvärve. Koos kaanepildiga tuli kokku 20 illustratsiooni.

Raamatu formaat peab olema lapsele võimalikult mugav ja meeldiv lugeda. Pildid ja tekst peavad olema omavahel kooskõlas, kuid esikohale peaksid siiski jääma illustratsioonid. Antud raamatu otsustasin lõpuks teha *landscape* formaadis, mõõtudeks said **25,5cm x 15,5cm**. Tuli ilmsiks, et lastele sobivad nii lugemiseks kui ka piltide vaatamiseks pigem *landscape* formaadis raamatud ning **20,5cm x 22,5cm** selleks siiski ei sobinud. See formaat on parem raamatule juhul, kui esikohal on illustratsioonid mitte tekst. *Landscape* formaadis on kergem teha ka üle kahe lehe voolavaid pilte.

Raamat on 36 lehekülge pikk, mis on standartne ja levinud lasteraamatute puhul. Rohkemate lehekülgedega raamatud võivad väikeste laste jaoks liiga pikad olla. Igal leheküljel on illustratsioon. Mõnel on suurem, mõnel üle terve lehe, kuid mõnel on ka väiksem ehk siis lihtsalt üksik tegelane või looga seotud detail. Näiteks tammepuu oks või tammepuu lehed koos tammetõrudega. Iga pildi juures on väikses tekstis kirjas lühike kirjeldus sellest, mis pildil parasjagu toimub. See seob teksti ja illustratsiooni tervikuks, et lugu lastele selgesti edasi anda.

Lõpptulemuseks tuleb pehmekaaneline pildiraamat lasteaia- ja eelkooliealistele lastele, kes alles lugema õpivad. Raamatute tiraažiks on 100 ning suurem osa neist lähevad Tartu Rõõmumaa lasteaia lastele kingituseks, kus ka minu klient lasteaia kasvatajana töötab. Sain selle projekti läbi arendada nii erialaseid kui ka kunstilisi oskusi. Lisaks sellele õppisin ka kitsas ajaraamis töötama ja kiire tempoga maalima.

SUMMARY

Creating a children's book for my final project has been one of the most challenging and time-consuming projects I have ever undertaken. I had the opportunity to do both the *layout* and illustrate the book "The Story of the Oak Tree's Friends," written by Ülle Adamson. A client approached our school seeking a design for a book they had written. The book is titled "The Story of the Oak Tree's Friends". The client had even staged plays based on this story with children, who had embraced it wholeheartedly. The client's heartfelt wish was for the story they had written to be turned into a real children's book.

Throughout the project, I was able to explore key principles of designing and illustrating children's books, which I will now describe in relation to my own illustration and *layout* process. The entire book production process culminated in prepress preparation. At first, it didn't seem like the most challenging project, but I was sorely mistaken — there are so many principles to follow when designing a children's book.

The target audience were kindergarten and preschool children, and I wasn't given a specific color palette; the client simply wanted the illustrations to be colorful and cute. All the illustrations were done by hand using acrylic paints, including the cover illustration. There were 20 illustrations in total.

I decided to make this book in landscape format, with dimensions of 25.5 cm x 15.5 cm. I learned that landscape-format books are better suited for children, both for reading and for looking at the pictures; this format is better for a book, where the illustrations take precedence over the text, making it easier to create images that flow across two pages.

The book ended up being 36 pages long. I felt that anything longer might be too long for young children, and 36 pages is a fairly standard page count for children's books. Each page features an illustration; some are larger, some span the entire page, but others are smaller — perhaps just a single character or a detail related to the story, such as an oak branch or oak leaves with acorns. Next to each picture, a short description of what is happening in the image is written in small text. This makes it easier for children to quickly understand what is happening in the picture.

The end result is a softcover picture book for kindergarten and preschool children who are just learning to read. The print run is 100 copies, and most of them will be given as gifts to the

children at Tartu Rõõmumaa Kindergarten, where my client works as a kindergarten teacher. Through this project, I was able to grow a lot both professionally and artistically, as well as personally. In addition, I got to practice working quickly, especially when it came to painting the illustrations, which became a race against time toward the end.

KASUTATUD KIRJANDUS

Children's literature, Also known as: juvenile literature (Fadiman, 2026)

<https://www.britannica.com/art/childrens-literature> (WWW)

A Template for Children's Book Layout, Pagination & Design, children's book template | children's book layout | story pacing (Vitale, 2023)

<https://brookevitale.com/blog/childrens-book-layout> (WWW)

Research on Illustration Creation of Children's Picture Books Du Weiwei, Taishan University, Tai'an, China, 271000 (Weiwei, 2023)

<https://www.francispress.com/uploads/papers/zeF2xjGZtVWqkxijCV2mX4aOBWtSyxyofsQmGBvZ.pdf> (PDF)

A Brief Guide to Children's Book Design (Ladwig, 2020)

<https://www.ooliganpress.com/a-brief-guide-to-childrens-book-design/> (WWW)

Font, Size & Categories in Children's Book (McMahon, 2016)

February 8, 2016 ~ Edel McMahon: <https://edelmcmahon.wordpress.com/2016/02/08/font-size-categories-in-childrens-book/> (WWW)

What every children's book author should know about picture book design? (Kasilag, 2025)

<https://getyourbookillustrations.com/what-every-childrens-book-author-should-know-about-picture-book-design/> (WWW)

Why illustrations are crucial for children of all ages? Inglismaa (Ahmad, 2026)

<https://www.booktrust.org.uk/resources/find-resources/why-illustrations-are-crucial-for-children-of-all-ages/> (WWW)

Siima Škop

- <https://elk.ee/lastekirjandus/illustraatorid/siima-skop/> (WWW)
- Siima Škopi näitus ERMis avatud nädala lõpuni - Sirp (WWW)
- <https://suleke.blogspot.com/2011/04/poial-liisi.html> (WWW)
- Siima Škop: kui inimesed ka praegu mu raamatute vastu huvi tunnevad, ei ole ma ilmaaegu elanud | Kunst | ERR (WWW)
- Pöial-Liisi - Raamat24 | Raamatud, E-raamatud (WWW)

Mis on küljendamine? (VE, 2006)

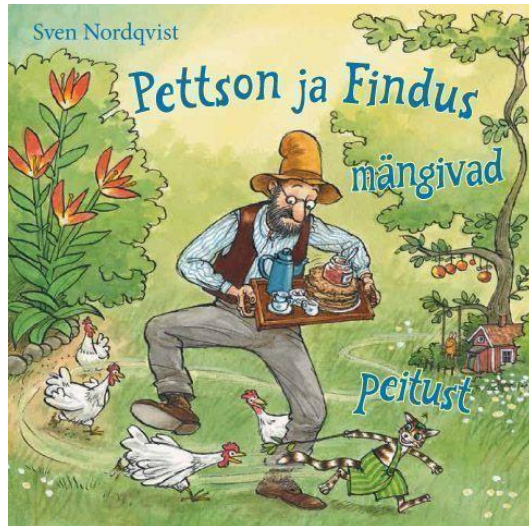
<https://etbl.teatriliit.ee/artikkel/k%C3%BCljendamine2> (WWW)

Creative Book Design Format Guide (Nahas, 2024)

Creative Book Design Format Guide & Essential Layout Elements (WWW)

LISAD

Lisa 1: Inspiratsioon

Lisa 2: Esimesed kavandid illustratsioonidest

Lisa 3: Teksti asukoha määramine

Igal hommikul korraldab oravapoiss Krööp hommikvõimlemise. Ta ise on ääretult treenitud ja osav puudel silkaja. Niisiis hõikab hommikuti Krööp: „Ja nüüd kõik see mees võimlema!” Oravapoiss hüppab rõdule ja alustab: „Pähkel kätte, paremale, pähkelkätte, vasakule! Ümber käbi, üks-kaks-kolm, õhku jääb vaid õietolm.” Krööp võimleb, kuid teised hakkavad mingil hetkel tasapisi laiali hiilima.	
---	--

Igal hommikul korraldab oravapoiss Krööp hommikvõimlemise. Ta ise on ääretult treenitud ja osav puudel silkaja. Niisiis hõikab hommikuti Krööp: „Ja nüüd kõik see mees võimlema!” Oravapoiss hüppab rõdule ja alustab: „Pähkel kätte, paremale, pähkelkätte, vasakule! Ümber käbi, üks-kaks-kolm, õhku jääb vaid õietolm.” Krööp võimleb, kuid teised hakkavad mingil hetkel tasapisi laiali hiilima.	
---	---

Esimesel korrusel elavad lepatriinutüdrukud Mee ja Rea oma ema Martaga. Hästikasvatatud Mee ja Rea on sõbralikud ja imearmsad oma täpiliste kleidikestega. Nad armastavad üliväga päikest ja lilli ning toimetavad tihti lähedalasuval lilleaasal. Otse puu kõrval pöösastes on end sisse seadnud siil Villu. Tema toriseb ja puhiseb iga asja peale, mis talle meeltnööda pole. Oh, ja neid asju on palju.	 Siil Villu oma kodukeses pöösaste sees.
---	--

Lisa 4: Illustratsioon koos tekstiga

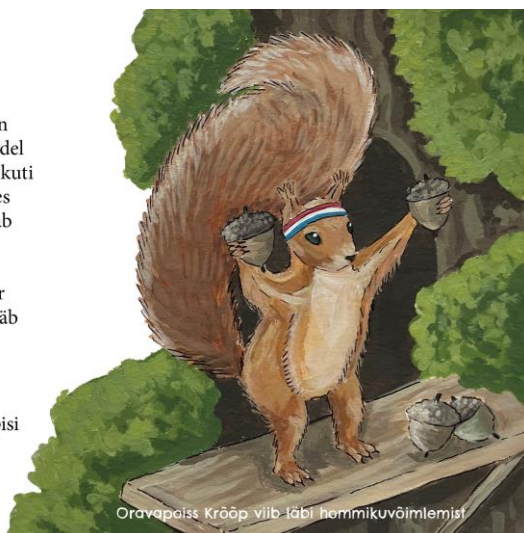
Viimasel korral elab
kõiketeadja öökull Uhhuu. Öösiti
loeb ta oma pesas raamatuid,
päeval aga tukub mõnusasti
oksal. Mõnikord külastab öökulli
tema sõber, suur must ronk
Aaron. Tavaliselt istuvad nad siis
koos puuoksal, joovad nõgeseteed
ning räägivad maast ja ilmast.
Aaron oskab pajatada väga
põnevaid lugusid.

Öökull Uhhuu ja Ronk Aaron
ajavad juttu ja joovad koos
nõgeseteed.

Igal hommikul korraldab
oravapoiss Krööp
hommikvõimlemise. Ta ise on
ääretult treenitud ja osav puudel
silkaja. Niisiis hõikab hommikuti
Krööp: „Ja nüüd kõik see mees
võimlema!” Oravapoiss hüppab
rõdule ja alustab:
„Pähkel kätte, paremale,
pähkelkätte, vasakule! Ümber
käbi, üks-kaks-kolm, õhku jääb
vaid õietolm.”

Krööp võimleb, kuid teised
hakkavad mingil hetkel tasapisi
laiali hiilima.

Oravapoiss Krööp viib läbi hommikuvõimlemist

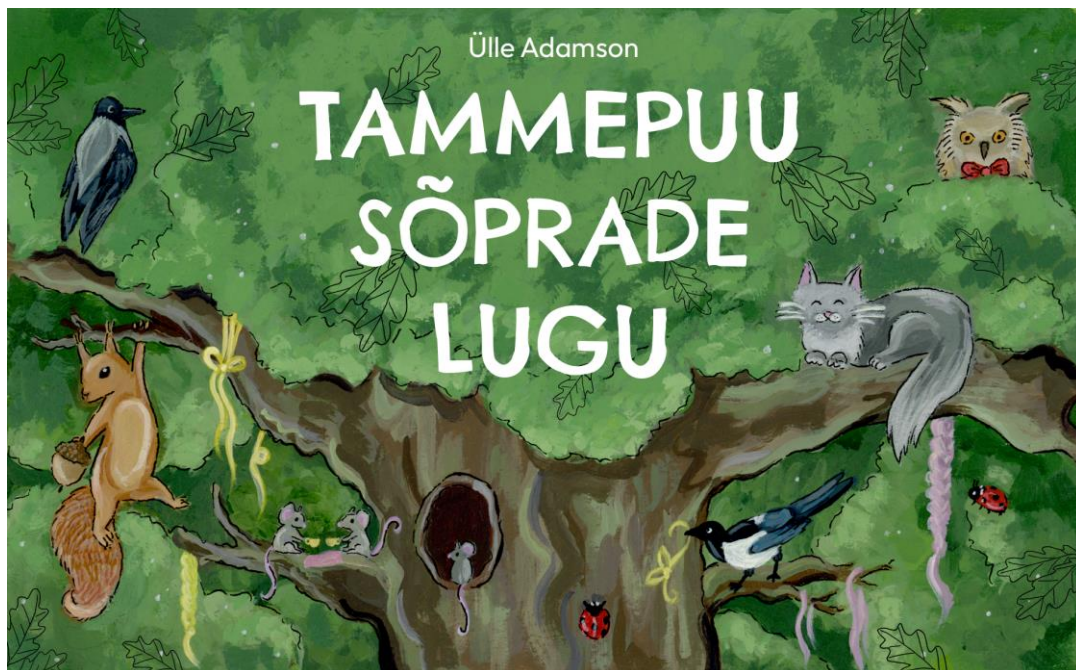
Esimesel korral elavad
lepatiinutüdrukud Mee
ja Rea oma ema Martaga.
Hästikasvatatud Mee ja Rea on
sõbralikud ja imearmsad oma
täpiliste kleidikestega. Nad
armastavad üliväga päikest
ja lilli ning toimetavad tihti
lähedalasuval lilleaasal.

Otse puu kõrval põõsastes on
end sisse seadnud siil Villu. Tema
toriseb ja puhiseb iga asja peale,
mis talle meeltemööda pole. Oh, ja
neid asju on palju.

Siil Villu oma kodukeses põõsaste sees.

Lisa 5: Kaanekujundus

Lisa 6: Font

Põhitekst: Minion Pro regular

Minion

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg

Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn

Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu

Vv Ww Xx Yy Zz Åå

Ää Öö 0123456789

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur auctor in adipiscing elit. Cras elit lectus, posuere non elementum vitae, accumsan vitae sem. Curabitur vitae ipsum turpis. In id nisi pulvinar quam malesuada posuere eu quis risus. Nullam ac metus velit. Phasellus nisi risus, rutrum et hendrerit vitae, bibendum a felis. Donec vestibulum ullamcorper nunc et eleifend. Nam convallis ligula et mauris facilisis dignissim rhoncus diam viverra. Phasellus vehicula lacus vitae dictum fermentum arcu nisl erat nunc id typography.

Regular

Italic

Medium

Medium italic

Bold

Bold italic

Mattias Olsson

Lisa 7: Raamatu pealkirja font

Algne variant

**TAMMEPUU
SÕPRADE
LUGU**

Uuem parandatud ja ümber vektoriseeritud variant

**TAMMEPUU
SÕPRADE
LUGU**

Lisa 8: Raamatu layout

25,5cm X 15,5cm

